

29. Bölüm

COVID-19 PANDEMİSİNDE NÖROENDOKRİN TÜMÖRLERDE HASTA YÖNETİMİ

Oğuzhan SELVİ¹

GİRİŞ

COVID 19 pandemisi tüm dünyada sağlık hizmetlerinin sunumunu ve bu hizmetleri sunan kurumların imkanlarının hasta özelinde dağılımını oldukça ciddi bir şekilde etkilemiştir. Sağlık hizmeti veren kurumların ve kişilerin çalışma düzenleri, pandeminin getirdiği olası riskleri azaltacak yönde yeniden düzenlenmiştir. Hastanede bulunmak virüsle temas ihtimalini artırmakta, almakta olduğu tedaviye bağlı bağışıklık sistemi zayıf olan hastalarda önemli risklere neden olmaktadır. Aynı zamanda sağlık çalışanları da hastalığı taşıyan veya enfekte bireylerle temas ederek (karantina ve hastane yatışı gibi nedenlerle) sayıca azalabilmekte, hizmetlerin sunumu aksayabilmektedir. Bireysel koruyucu eşyaların temininde yaşanabilecek aksaklıklar bu riskleri daha da artırabilecektir. Nöroendokrin tümörlü hastalarda da tüm takip tedavi basamaklarında da (muayene, kan tetkiklerinin yapılması, görüntüleme, kemoterapi, biyolojik ajan kullanımı, somastotatin analogu enjeksiyonları, organ spesifik ablatif uygulamalar, cerrahi açısından hasta değerlendirme) bu risklerin gözden geçirilmesi, oldukça önemlidir(1).

PANDEMİ DÖNEMİNDE KLİNİK VİSİTLERİN İÇERİĞİNDEKİ DEĞİŞİKLİKLER

Onkolojik tedaviler devam ederken klinik visitlerde; enfeksiyöz şikayetler (öksürük, balgam, nefes darlığı, diyare, dizüri), kontrol altında olmayan medikal

¹ Uzm. Dr. Oğuzhan SELVİ, Prof. Dr. Cemil Taşcıoğlu Şehir Hastanesi Tıbbi Onkoloji Bölümü, selvioguz@gmail.com

nin hemen ardından tedavi başlanması düşünülebilir. Böyle önemli bir durumda hasta ve yakınlarına da bilgi paylaşımı yapılması ve onam alınması yoluyla onkolojik – pandemik süreç yönetilebilir(11,12,13).

SONUÇ

Ortalama 100 yılda bir gelişen dünya çapındaki bu bulaşıcı hastalık sürecinde dünya hekimliği önemli bir dönemi atlatmak üzeredir. Aşı çalışmaları ve aşılama programları bu açıdan en önemli araçtır. Hekimliğin ne kadar önemli bir meslek ve sanat olduğu bir kez daha anlaşılmıştır. Ülkemizde de sağlık çalışanlarının dayanışması ve birliğiyle, etkin bir yönetim sağlanabilmektedir.

KAYNAKLAR

1. Bergsland, Emily K et al. North American Neuroendocrine Tumor Society Guide for Neuroendocrine Tumor Patient Health Care Providers During COVID 19. *Pancreas* vol. 2020;49(6):723-728.
2. Hamner L, Dubbel P, et al. High SARS-CoV-2 attack rate following exposure at a choir practice - Skagit County, Washington, March 2020. *MMWR Morb Mortal Wkly Rep* 2020;69(19):606-610.
3. Jang S, Han SH, Rhee JY. Cluster of coronavirus disease associated with fitness dance classes, South Korea. *Emerg Infect Dis* 2020;26(8):1917-1920.
4. Prevention CfDca. Scientific Brief: SARS-CoV-2 and Potential Airborne Transmission. <https://www.cdc.gov/coronavirus/2019-ncov/more/scientific-brief-sars-cov-2.html>. Accessed January 22, 2021.
5. Strosberg J, El-Haddad G, et al. Phase 3 trial of 177Lu-Dotatate for midgut neuroendocrine Tumors. *N Engl JMed*. 2017;376:125-135.
6. Thapa P, Ranade R, et al. Performance of 177Lu- DOTATATE-based peptide receptor radionuclide therapy in metastatic gastroenteropancreatic neuroendocrine tumor: a multiparametric response evaluation correlating with primary tumor site, tumor proliferation index, and dual tracer imaging characteristics. *Nucl Med Commun*. 2016;37:1030-1037.
7. Brabander T, van der Zwan WA et al. Long-term efficacy, survival, and safety of [(177)Lu-DO-TA(0), Tyr(3)]octreotate in patients with gastroenteropancreatic and bronchial neuroendocrine tumors. *Clin Cancer Res*. 2017;23:4617-4624.
8. NCCN Clinical Practise Guidelines in Oncology. Version 1.2021
9. Yao JC, Fazio N et al. Everolimus for the treatment of advanced, non-functional neuroendocrine tumours of the lung or gastrointestinal tract (RADIANT-4): a randomised, placebo-controlled, phase 3 study. *Lancet*. 2016;387:968-977.
10. Yao JC, Shah MH et al. Everolimus for advanced pancreatic neuroendocrine tumors. *N Engl JMed*. 2011;364:514-523.
11. Prevention CfDca. Duration of Isolation and Precautions for Adults with COVID-19. https://www.cdc.gov/coronavirus/2019-ncov/hcp/durationisolation.html?CDC_AA_refVal=https%3A%2F%2Fwww.cdc.gov%2Fcoronavirus%2F2019-ncov%2Fcommunity%2Fstrategy-discontinue-isolation.html. Accessed January 22, 2021.
12. Prevention CfDca. Interim Infection Prevention and Control Recommendations for Healthcare Personnel During the Coronavirus Disease 2019 (COVID-19) Pandemic. <https://www.cdc.gov/coronavirus/2019-ncov/hcp/infection-control-recommendations.html>. Accessed January 22, 2020.

13. Prevention CfDca. Options to Reduce Quarantine for Contacts of Persons with SARS-CoV-2 Infection Using Symptom Monitoring and Diagnostic Testing. <https://www.cdc.gov/coronavirus/2019-ncov/more/scientific-brief-options-to-reducequarantine.html>. Accessed January 23, 2021.